

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ІВАНОВА Дар'я Андріївна

УДК 342.951: (351.813:347.795.4)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ
МОРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ПАСАЖИРІВ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2021

Дисертацією є рукопис.

Дисертація виконана в Національному університеті «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник кандидат юридичних наук, доцент
КУЗНЕЦОВ Сергій Олександрович,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
кафедра морського та митного права

Офіційні опоненти: кандидат юридичних наук, доцент
Писаренко Надія Борисівна,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
доцент кафедри адміністративного права;

кандидат юридичних наук, доцент
Кулієв Арсен Юрійович,
Одеський Національний морський університет,
завідувач кафедри морського права

Захист відбудеться «16» квітня 2021 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.01 Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: м. Одеса, вул. Академічна, 2.

Автореферат розісланий «15» березня 2021 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.Р. Біла-Тіунова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розбудова ефективної системи забезпечення національних інтересів на морі, національної безпеки та кожної з її складових є однією з найнагальніших задач Української держави на теперешній час. Як впливає з положень Морської доктрини України на період до 2035 року, пріоритетами національних інтересів України на морі є задоволення потреб суспільства, економіки і держави у використанні ресурсів моря; посилення позиції України серед провідних морських держав; забезпечення безпеки; провадження морегосподарської діяльності з розвитку торговельного мореплавства, що, у свою чергу, вимагає забезпечення належного правового регулювання морських перевезень пасажирів, а також впровадження та реалізацію механізмів їх правового регулювання. Питанням адміністративно-правового регулювання морських перевезень пасажирів у сучасному вітчизняному науковому просторі не було приділено належної уваги, що й зумовлює актуальність здійсненого дослідження.

Окрім цього, актуальність дослідження зумовлюють, по-перше, євроінтеграційні процеси у країні, що обумовлює необхідність приведення національного законодавства до загальноєвропейських стандартів щодо адміністративно-правового регулювання морських перевезень пасажирів; по-друге, враховуючи економічне та геополітичне становище України як морської держави, сфера морських перевезень пасажирів є популярною та ліквідною; по-третє, загроза безпеки при перевезенні пасажирів морським транспортом через низький стан судноплавної галузі та її інфраструктури, що обґрунтовує необхідність удосконалення законодавчих засад публічного адміністрування морських перевезень пасажирів.

З урахуванням зазначеного та за умови відсутності фундаментальних досліджень, присвячених питанням адміністративно-правового регулювання морських перевезень пасажирів та реалізації державної політики в зазначеній сфері, тема цього дисертаційного дослідження у сучасному вітчизняному науковому просторі набуває значної актуальності та потребує наукового аналізу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в рамках науково-дослідної теми кафедри морського та митного права «Митне, морське та інформаційне право: євроінтеграційний вимір», що пов'язана з планом наукових досліджень Національного університету «Одеська юридична академія» на 2016–2020 роки «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842).

Мета і задачі дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в обґрунтуванні цілісної концепції адміністративно-правового регулювання морських перевезень пасажирів, як напряму публічного управління, спрямованого на виконання міжнародних зобов'язань у сфері торговельного мореплавства та реалізацію морської політики країни, і визначенні шляхів та способів удосконалення законодавства у досліджуваній сфері.

Для досягнення мети дисертаційної роботи було визначено до вирішення такі задачі:
визначити природу адміністративно-правового регулювання морських перевезень пасажирів;

з'ясувати особливості міжнародного морського перевезення пасажирів як об'єкта адміністративно-правового регулювання;

розкрити напрями та цілі адміністративно-правового регулювання морських перевезень пасажирів;

визначити особливості правового статусу суб'єктів морських перевезень пасажирів як об'єкта адміністративно-правового регулювання;

визначити правові засади контрольних процедур у сфері забезпечення безпеки морських перевезень пасажирів;

з'ясувати вплив міжнародного та регіонального співробітництва на формування норм про контрольні процедури на морському пасажирському транспорті;

з'ясувати стан національного адміністративно-правового забезпечення контролю за безпекою морських перевезень пасажирів;

розкрити зміст публічного адміністрування сфери розвитку морських перевезень пасажирів;

визначити адміністративно-правові заходи щодо сприяння розвитку морського туризму.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають із питань адміністративно-правового регулювання морських перевезень пасажирів.

Предметом дослідження є питання теорії та практики адміністративно-правового регулювання морських перевезень пасажирів.

Методи дослідження. Для досягнення мети й вирішення задач дисертаційного дослідження використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, які ґрунтуються на принципах об'єктивного, всебічного та комплексного аналізу суспільних процесів і явищ.

В основу методології дослідження покладено діалектичний метод пізнання, який дозволив дослідити адміністративно-правове регулювання морських перевезень пасажирів та відповідні інструменти правового впливу у їх єдності та взаємозв'язку [п.п. 1.2, 1.3, 1.4]. Логіко-семантичний метод забезпечив формування категоріального апарату дослідження [п. 1.1]. Формально-юридичний метод дозволив охарактеризувати правові засади контрольних процедур на морському транспорті [п. 2.1]. Компаративний метод використано при аналізові міжнародного співробітництва з питань формування контрольних процедур на морському пасажирському транспорті та стандартів ЄС у відповідній галузі [п.п. 2.2, 3.2]. Завдяки структурно-функціональному методу охарактеризовано особливості адміністративно-правового статусу суб'єктів морських перевезень пасажирів [п. 1.4], визначено структуру правових та організаційних заходів щодо забезпечення контролю за безпекою морських перевезень пасажирів [п. 2.3]. Метод аналізу застосовано при наданні характеристики міжнародних морських перевезень як об'єкта адміністративно-правового регулювання [п. 1.2], визначенні адміністративно-правового забезпечення розвитку морських пасажирських перевезень [п. 3.1] та розвитку морського туризму [п. 3.3].

Теоретичною основою дисертаційного дослідження є положення і теоретичні висновки, які містяться у наукових працях таких вітчизняних науковців у галузі адміністративного, морського та міжнародного права, як: В.Б. Авер'янов, Т.В. Аверочкина, А.Б. Агапов, В.М. Алексєєв, О.Ф. Андрійко, В.В. Галуцько, С.Т. Гончарук, В.Н. Гречуха, С.В. Ківалов, Б.А. Кормич, Е.А. Котельникова, Р.С. Мельник, Д.М. Овсянко, Г.С. Одінцова, М. Ориу, О.І. Остапенко, Г.Ф. Півторак, А.Г. Покачалова, Л.Л. Попов, Ю.А. Тихомиров, О.І. Харитоновна, А.Н. Шемякин та ін.

Нормативно-правовою базою роботи є міжнародно-правові акти з питань торговельного мореплавства, акти ЄС щодо морського пасажирського транспорту, законодавство України у сфері морського транспорту та морської адміністрації, акти міжнародних неурядових організацій у сфері морського туризму тощо.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим в українській правовій науці дослідженням, в якому охарактеризовано природу та особливості адміністративно-правового регулювання міжнародних перевезень пасажирів як напрямку діяльності публічної адміністрації щодо реалізації прав та обов'язків держави у сфері торговельного мореплавства. Сформульовано теоретичні положення, обґрунтовано висновки та рекомендації щодо удосконалення чинного законодавства України. Результатами дослідження, що зумовлюють його новизну, є такі положення:

уперше:

обґрунтовано необхідність розгляду міжнародного морського перевезення пасажирів як об'єкта адміністративно-правового регулювання, що обумовлюється специфікою прав та обов'язків держави порту та держави прапора, визначених міжнародними договорами, а також цілями та завданнями реалізації національної морської політики;

визначено, що адміністративно-правове регулювання морських перевезень пасажирів охоплює такі публічно-правові елементи:

- 1) публічний порядок що дозволяє державне втручання у приватно-правові відносини з метою досягнення суспільно-значущих цілей (національна та громадська безпека, виконання міжнародних зобов'язань, захист прав і свобод громадян, реалізація завдань державної політики у морській сфері тощо);
- 2) міжнародний публічний порядок, що має на меті захист певних міжнародних цінностей від загроз, що походять від піратства і тероризму;
- 3) процес уніфікації національних законодавств країн-членів ЄС у сфері транспорту з метою імплементації в національне законодавство України, яке відбувається на основі регламентів, що є актами прямої дії та є обов'язковими для всіх суб'єктів права ЄС;
- 4) публічне адміністрування морських перевезень пасажирів, у тому числі надання публічних послуг у сфері морського транспорту (візові вимоги; ліцензування як основний засіб регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання, що здійснюють перевезення пасажирів);
- 5) контроль за безпекою морських перевезень пасажирів;

запропоновано визначення адміністративно-правового регулювання морських перевезень пасажирів, як сукупності адміністративно-правових норм, спрямованих на забезпечення прав та законних інтересів фізичних, юридичних осіб та держави у відносинах у сфері морських перевезень пасажирів, які у сукупності формують адміністративно-правовий режим, що регламентує діяльність суб'єктів морських перевезень пасажирів;

доведено, що правовий режим, який регулює міжнародні морські перевезення пасажирів, реалізується українськими суб'єктами владних повноважень та визначає зміст та завдання публічного адміністрування сфери морських перевезень пасажирів;

удосконалено:

визначення «міжнародне морське перевезення пасажирів» – вид перевезень пасажирів, за яких учасники перевезення перетинають морський кордон прибережної держави і переміщуються через територію більш ніж однієї країни;

погляди на систему суб'єктів публічного адміністрування морських перевезень пасажирів, що містить як державні, так і недержавні суб'єкти у сфері морських перевезень пасажирів, визначено їх правосуб'єктність;

набули подальшого розвитку:

положення щодо розвитку й реалізації державної морської політики у сфері морських перевезень пасажирів;

визначення особливостей центральних органів виконавчої влади у сфері морських перевезень пасажирів [Міністерство інфраструктури України та Державна служба морського та річкового транспорту України (Морська адміністрація)], як суб'єктів реалізації державної морської політики;

погляди на місце і роль міжнародних неурядових організацій у формуванні норм м'якого права (стандартів, рекомендацій, найкращих практик), що визначають діяльність у сфері морського туризму;

аналіз адміністративно-правового забезпечення розвитку морських перевезень пасажирів відповідно до стандартів ЄС.

Наукове та практичне значення одержаних результатів. Результати та висновки дослідження можуть бути використаними у:

науково-дослідній діяльності – для подальшої розробки правового забезпечення морських перевезень пасажирів, визначення шляхів адаптації нормативної бази до стандартів ЄС;

правотворчій та правозастосовній сферах – для удосконалення нормативно-правового регулювання морських перевезень пасажирів, що дозволить покращити практичну діяльність суб'єктів сфери морських перевезень пасажирів щодо застосування адміністративно-правових норм у сфері морських перевезень пасажирів;

організаційно-управлінській сфері – для побудови загальної структури організаційно-управлінського механізму регулювання перевезень в Україні з урахуванням сучасних інтеграційних процесів;

навчальному процесі – при викладанні навчальних курсів «Адміністративне право», «Міжнародне морське право»; при розробці відповідних розділів підручників, навчальних посібників із зазначених дисциплін.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження, викладені у дисертації, оприлюднено на: Міжнародній конференції «Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку України» (м. Одеса, 15–16 травня 2015 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку держави та права в умовах євроінтеграції» (м. Одеса, 20 травня 2016 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Юридична наука в XXI столітті: перспективи та пріоритетні напрями досліджень» (м. Запоріжжя, 12–13 травня 2017 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання розвитку державності та правової системи в сучасній Україні» (м. Запоріжжя, 27–28 жовтня 2017 р.), Всеукраїнській науковій конференції студентів та аспірантів «Верховенство права очима правників-початковців» (м. Одеса, 18 листопада 2017 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах Європейської інтеграції» (м. Одеса, 18 травня 2018 р.).

Публікація. Результати дослідження відображено у 6 наукових статтях, 5 з яких опубліковано у наукових фахових виданнях, що входять до затвердженого переліку, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 6 – у тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, 3 розділів, що містять 10 підрозділів, висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 209 сторінок, із них основного тексту – 152 сторінки. Список використаних джерел налічує 245 найменувань і займає 21 сторінку.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано вибір теми дисертації, її актуальність, ступінь дослідження проблеми, визначено її зв'язок з державними науковими програмами, планами, темами, мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження та основні положення, що виносяться на захист, підкреслено наукову новизну і практичне значення результатів дослідження.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні основи адміністративно-правового регулювання морських перевезень пасажирів» складається із чотирьох підрозділів, в яких з'ясовано сутність адміністративно-правового регулювання, визначено об'єкти адміністративно-правового регулювання морських перевезень пасажирів та особливостей правового статусу суб'єктів морських перевезень пасажирів як об'єкта адміністративно-правового регулювання.

У **підрозділі 1.1. «Міжнародне морське перевезення пасажирів як об'єкт адміністративно-правового регулювання»** досліджено міжнародне морське перевезення пасажирів як об'єкт адміністративно-правового регулювання, визначено його поняття, ознаки. З'ясовано публічно-правову природу сфери міжнародного морського перевезення

пасажирів. Визначено, що основними ознаками міжнародного морського перевезення пасажирів як об'єкта адміністративно-правового регулювання є: 1) комплексний характер, який має прояв у взаємозв'язку двох складових: економічної та правової, при цьому стратегія соціально-економічного розвитку України визначає ступінь правового впливу у сфері міжнародних морських перевезень пасажирів; 2) приватно-публічний характер, що обумовлює необхідність досягнення належного рівня гармонізації приватних і публічних інтересів; 3) міжгалузевий характер, коли правове регулювання здійснюється нормами міжнародного права (контроль за дотриманням яких покладено на державу), адміністративного, цивільного, господарського, митного права; 4) особливість суб'єктів владних повноважень. Відзначено особливість міжнародного морського перевезення, яка полягає в наявності іноземних елементів: 1) у складі суб'єктів транспортної діяльності; 2) у здійсненні транспортної діяльності в межах територіальних юрисдикцій декількох країн.

У підрозділі 1.2. *«Особливість застосування імперативних норм у сфері міжнародного морського транспорту»* виокремлено публічно-правову природу норм у сфері міжнародного морського транспорту. З'ясовано, що імперативні норми забезпечують державне регулювання сфери міжнародного морського транспорту, і саме особливість застосування імперативних норм у зазначеній сфері розкрито у їх особливому значенні, які, будучи публічними за своїм характером, гарантують захист публічного правопорядку та захист прав суб'єктів сфери міжнародного морського транспорту. Зазначено, що імперативні норми у сфері міжнародного морського транспорту мають характерну властивість обмежувати застосування іноземного права. Звернено увагу на те, що можливість застосування принципу автономії волі сторін у договірному регулюванні відносин учасників морських перевезень пасажирів обмежується імперативними нормами.

Наведено визначення імперативної норми (імперативної норми внутрішнього публічного права): це правова норма, яка має строго імперативний характер, тобто не може бути зміненою ніякою угодою сторін, закріплює основні права і встановлює заборони особливої важливості, діє незалежно від імперативних норм міжнародного приватного права (українських колізійних норм) і підлягає застосуванню незалежно від того, що на підставі українських колізійних норм обрано іноземне право.

У підрозділі 1.3. *«Категорія публічного порядку як основа адміністративно-правового регулювання морських перевезень пасажирів»* визначено, що категорія публічного порядку є основою адміністративно-правового регулювання морських перевезень пасажирів у: сприянні реалізації державної морської політики та забезпеченні безпеки, захистові державного суверенітету у внутрішніх морських водах, територіальному морі, повітряному просторі над ними, на морському дні та в надрах у їх межах; захистові суверенних прав і юрисдикції України в її виключній (морській) економічній зоні, а також у стратегічно важливих для держави районах моря, захистові національних інтересів у Світовому океані; охороні людського життя на морі і рятуванні людей, майна та суден. Звернено увагу на те, що держава опосередковано здійснює охорону і захист приватних інтересів, а саме захист прав людини і громадянина, встановлюючи норми, спрямовані на підтримання публічного правопорядку, та забезпечує їх реалізацію можливістю застосування державного примусу.

Визначено характерну властивість публічного порядку, яка полягає в обмеженні застосування іноземного права. Проаналізовано правове регулювання застереження про публічний порядок зарубіжних країн та з'ясовано, що застереження про публічний порядок обумовлюється не протиріччям самих іноземних норм права основам вітчизняного правопорядку, а наслідкам їх застосування: суд має право застосувати застереження тільки тоді, коли застосування норм іноземного права може призвести до результату, що порушує публічний порядок, який є загальним аспектом у законах багатьох держав. Наведено міжнародний публічний порядок та виокремлено його ознаки: 1) має транскордонний характер; 2) є імперативним обмеженням; 3) застосовується до міжнародних морських перевезень; 4) має за мету захист певних міжнародних цінностей;

5) є важливим для безпеки судноплавної галузі від загроз, що впливають із піратства і тероризму.

У *підрозділі 1.4. «Правовий статус суб'єктів морських перевезень пасажирів як об'єкт адміністративно-правового регулювання»* охарактеризовано правовий статус суб'єктів морських перевезень пасажирів як об'єкта адміністративно-правового регулювання, здійснено їхню класифікацію. Запропоновано класифікацію суб'єктів у сфері морських перевезень пасажирів: недержавні суб'єкти, що здійснюють владні повноваження у сфері морських перевезень пасажирів (капітан судна); суб'єкти, що споживають послуги морського перевезення пасажирів: фізичні особи (пасажирів); суб'єкти, що надають послуги морського перевезення пасажирів (перевізники). Охарактеризовано правовий статус суб'єктів морських перевезень пасажирів, що здійснюють владні повноваження у цій сфері. Визначено, що капітан судна має власний обсяг компетенції, а саме: комплекс прав і обов'язків, пов'язаних з керівництвом екіпажем і здійсненням адміністративних повноважень. Визначено адміністративно-правові обов'язки суб'єктів, що споживають послуги морського перевезення, тобто фізичних осіб (пасажирів). Звернено увагу на необхідність дотримання візових, паспортних, митних, санітарних норм і правил суб'єктами, що споживають послуги морського перевезення пасажирів, фізичних осіб (пасажирів) та ліцензійних умов суб'єктами, що надають послуги морського перевезення пасажирів (перевізниками) як основного засобу регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання, що здійснюють перевезення пасажирів. Визначено адміністративно-правовий обов'язок перевізника – приведення судна в належний морехідний стан, що визначається адміністративними стандартами.

Розділ 2 «Контроль у сфері забезпечення безпеки морських перевезень пасажирів» складається з трьох підрозділів, в яких з'ясовано, що адміністративно-правове регулювання морських перевезень пасажирів охоплює таку публічно-правову складову, як контроль сфери забезпечення безпеки морських перевезень пасажирів.

У *підрозділі 2.1. «Правові засади контрольних процедур у сфері забезпечення безпеки морських перевезень пасажирів»* визначено поняття контрольної процедури у сфері забезпечення безпеки морських перевезень пасажирів. Досліджено та визначено правові засади контрольних процедур у сфері забезпечення безпеки морських перевезень пасажирів, що містять у собі норми адміністративного права, які знаходяться в національних нормативно-правових актах та міжнародних нормативно-правових актах. Здійснено аналіз міжнародних нормативно-правових актів, які регулюють безпеку морських перевезень пасажирів та формують правовий режим цих перевезень.

Відзначено контроль держави порта, який є ефективним інструментом у забезпеченні виконання суднами міжнародних стандартів у сфері безпеки судноплавства спільно з державою прапора. Визначено, що вступ у силу конвенції не обов'язково означає її ефективне виконання, тому, виконання умов конвенцій, які регулюють відносини з приводу безпеки мореплавства, мають контролюватися портовими властями, інакше, зусилля міжнародного співтовариства щодо забезпечення безпеки мореплавства не будуть результативними. Зроблено висновок, що контрольні процедури у сфері забезпечення безпеки морських перевезень пасажирів спрямовано на запобігання можливим правопорушенням, що сприятиме встановленню публічного порядку на водних шляхах України.

У *підрозділі 2.2. «Міжнародне та регіональне співробітництво у формуванні норм про контрольні процедури на морському пасажирському транспорті»* визначено вплив міжнародного та регіонального співробітництва на формування норм щодо контрольних процедур на морському пасажирському транспорті. Доведено, що міжнародне співробітництво спрямовано на максимальне сприяння реалізації основних завдань відповідно до Стратегії імплементації положень директив та регламентів Європейського Союзу у сфері міжнародного морського та внутрішнього водного

транспорту («дорожньої карти») через спільну з державами-учасницями протидію загрозам не тільки безпеці пасажирів, але й національній та міжнародній безпеці – наприклад, тероризму. Визначено, що ефективність протидії цим загрозам залежить від рівня налагодження державно-публічного партнерства. Обґрунтовано доцільність регіонального співробітництва у формуванні норм щодо контрольних процедур на морському пасажирському транспорті відповідно до Морської доктрини України на період до 2035 р., яка визначає пріоритетні напрями розвитку у цій сфері.

У **підрозділі 2.3. «Національне адміністративно-правове забезпечення контролю за безпекою морських перевезень пасажирів»** проаналізовано національне адміністративно-правове забезпечення контролю за безпекою морських перевезень пасажирів. Доведено, що контроль за безпекою морських перевезень пасажирів спрямовано на протидію загрозам щодо людини, держави та є компонентом національної безпеки України. Виокремлено суб'єктів адміністрування, до яких належать Міністерство інфраструктури України; Державна служба морського і річкового транспорту; капітани морських портів України та інспекції державного портового нагляду, та визначено їх компетенцію у цій сфері. Визначено класифікаційні характеристики видів контролю (контроль суден службами капітанів морських портів, контроль державою порту (контроль іноземних суден), контроль держави прапора (контроль українських суден Морською адміністрацією), розкрито їх зміст.

Встановлено, що ефективність забезпечення контролю за безпекою морських перевезень пасажирів значною мірою залежить від наявності дієвої системи суб'єктів, наділених відповідними контрольними повноваженнями, та визначено, що законодавство із цього питання перебуває на стадії інтенсивного розвитку, що зумовлено необхідністю підвищення рівня безпеки, забезпечення ефективного функціонування та розвитку систем технічного та інформаційного забезпечення безпеки судноплавства, укладення міждержавних договорів щодо пошуку і рятування на морі, придбання та оновлення аварійно-рятувальних засобів.

Розділ 3 «Адміністративно-правове забезпечення розвитку морських перевезень пасажирів» який складається з трьох підрозділів, в яких досліджено адміністративно-правове забезпечення розвитку морських перевезень пасажирів та розкрито зміст публічного адміністрування сфери розвитку морських перевезень пасажирів.

У **підрозділі 3.1. «Національні програмні документи у сфері морських перевезень пасажирів»** визначено, що національні програмні документи у сфері морських перевезень пасажирів координують аспекти публічного адміністрування, що базуються на формулюванні чітких, виважених цілей, принципів, завдань, шляхів і способів реалізації державної морської політики. Доведено, що розвиток морських пасажирських перевезень забезпечується системою норм, що містять, перш за все, адміністративно-правові норми. Виокремлено програмні нормативно-правові акти, що визначають засади державної морської політики у цій сфері, а саме: Морська доктрина України на період до 2035 р., що визначає стратегію та основні напрями подальшого розвитку України як морської держави; Національна транспортна стратегія України на період до 2030 р., визначає пріоритетні напрями у сфері розвитку морських перевезень пасажирів; Стратегія розвитку морських портів України на період до 2038 р., яка має на меті забезпечення безпеки мореплавства, життя і здоров'я людей та господарської діяльності, що провадиться в морському порту, безпечної експлуатації об'єктів портової інфраструктури, забезпечення здійснення нагляду (контролю) за безпекою на морському транспорті.

Доведено, що вищезазначені програмні нормативно-правові акти значною мірою впливають на морську діяльність в Україні і визначають правові засади забезпечення розвитку морських перевезень пасажирів та пріоритетні вектори морської та портової політики у розвиткові цієї сфери.

У **підрозділі 3.2. «Стандарти ЕС у сфері морських перевезень пасажирів»** охарактеризовано основні стандарти ЕС щодо регулювання сфери морських перевезень

пасажирів. Проаналізовано Акти інститутів ЄС зобов'язального характеру у формі регламентів, директив у сфері морських перевезень пасажирів та доведено, що, виходячи з міжнародних зобов'язань та національних інтересів України, наближення національного законодавства України до стандартів ЄС у сфері морських перевезень пасажирів є пріоритетним. Доведено, що для ефективності реформування адміністративно-правового регулювання сфери забезпечення безпеки морських перевезень пасажирів законодавцеві слід використовувати міжнародний досвід правового регулювання морських перевезень пасажирів у країнах ЄС, в яких ця сфера є розвинутою або набуває розвитку. Визначено, що політика ЄС демонструє стандарти у сфері морських перевезень пасажирів, які мають важливе значення для регулювання морського транспорту, і націлена на введення єдиного щодо співтовариства рівня безпеки морських перевезень пасажирів та подальшого розвитку цієї сфери.

Звернено особливу увагу на ряд таких актів інститутів ЄС, як: Регламент (ЄС) № 392/2009 щодо системи відповідальності операторів за морські пасажирські перевезення; Регламент (ЄС) № 1177/2010 щодо прав пасажирів під час подорожі морським та внутрішнім водним шляхом; Директива 2009/45/ЄС щодо технічних вимог до пасажирських суден на внутрішніх рейсах; Директива 98/41/ЄС про реєстрацію осіб на борту, яка вводить вимогу реєструвати дані пасажирів у цифровому вигляді, використовуючи гармонізовані адміністративні процедури (єдине вікно, встановлене Директивою 2010/65/ЄС); Директива 1999/35/ЄС про обстеження на пасажирських поромках та швидкісних суднах при регулярному обслуговуванні; Директива 2014/89/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про встановлення рамок морського просторового планування».

У підрозділі 3.3. «Адміністративно-правові заходи щодо сприяння розвитку морського туризму» встановлено, що розвиток морського туризму відбувається на основі законодавства щодо загальних засад державної морської політики [Морська доктрина України на період до 2035 р., Стратегія імплементації положень, директив та регламентів Європейського Союзу у сфері міжнародного морського та внутрішнього водного транспорту («дорожня карта»)]; законодавства, що визначає стратегію розвитку морського туризму (Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 р.); Регламентів, директив ЄС у сфері міжнародного морського транспорту (Директива 2014/89/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про встановлення рамок морського просторового планування» від 23.07.2014 р., Регламент (ЄС) № 1177/2010 щодо прав пасажирів під час подорожі морським та внутрішнім водним шляхом); міжнародних нормативно-правових актів (Конвенція про полегшення міжнародного морського судноплавства 1965 р.); законів України (ЗУ «Про туризм», КТМ України). Доведено, що поняття «морський туризм» – є ширшим за поняття «круїзний туризм», оскільки поняття «круїзний туризм» містить у собі туристичні мотиви, враховуючи положення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 р., де круїзний туризм визначається як один із пріоритетних видів туризму. Звернено увагу на те, що законодавець виокремлює «круїзний туризм» як вид туризму, але визначення поняття «круїзного туризму» є відсутнім.

Зроблено аналіз розвитку круїзного туризму в Європі, відзначено роль міжнародних неурядових організацій у сфері круїзного туризму (Міжнародна асоціація круїзних ліній (CLIA), європейські регіональні організації: Європейська круїзна рада, Cruise Europe, MedCruise, Euroyards) та з'ясовано, що вони є недержавними суб'єктами нормотворення у сфері круїзного судноплавства.

Визначено, що морський туризм перебуває на стадії інтенсивного розвитку, що зумовлено необхідністю удосконалення законодавчих засад публічного адміністрування у сфері морського туризму та вироблення ефективних механізмів їх реалізації, налагодження державно-публічного партнерства та міжнародної співпраці з міжнародними організаціями.

ВИСНОВКИ

Основними висновками дослідження є такі:

1. Міжнародне морське перевезення пасажирів можна визначити як вид перевезень пасажирів, за яких учасники перевезення перетинають морський кордон прибережної держави і переміщуються територією більш ніж однієї країни. Особливість міжнародних морських перевезень полягає як в наявності іноземного елемента у складі суб'єктів транспортної діяльності, так і у здійсненні такої діяльності в межах територіальних юрисдикцій декількох країн.

2. Правове регулювання міжнародних морських перевезень пасажирів містить норми міжнародного права, норми національного законодавства та норми законодавств третіх країн, які застосовуються до конкретного перевезення. При цьому, відповідні міжнародні договори встановлюють уніфіковані правила здійснення морських перевезень пасажирів, контроль за дотриманням яких покладено на держав-учасниць. Разом із тим відповідні міжнародні акти є джерелами національного адміністративного права в аспекті державного регулювання міжнародних морських перевезень пасажирів. Норми цих актів з точки зору національного адміністративного права виконують подвійну функцію: з одного боку, вони реалізуються українськими суб'єктами владних повноважень, з іншого – визначають зміст та завдання публічного адміністрування сфери морських перевезень пасажирів.

3. На теперішній час міжнародне транспортне право як галузь міжнародного права є комплексом правових норм, що містяться в міжнародних договорах, звичаях, обов'язкових та рекомендаційних актах міжнародних міжурядових та неурядових організацій, і регулює відносини з перевезення пасажирів і багажу в міжнародному сполученні. Відмінною особливістю правового регулювання у цій сфері є уніфікація та стандартизація умов міжнародних перевезень. Ця галузь вважається лідером серед інших сегментів міжнародного права в аспекті кількості уніфікованих та стандартизованих правил.

4. Ще одним важливим фактором, що впливає на публічне адміністрування сфери морських перевезень пасажирів, є процес наближення українського законодавства до законодавства країн-членів ЄС, як це передбачено нормами Угоди про асоціацію України та ЄС. Специфіка сучасної уніфікації національних законодавств країн-членів ЄС у сфері транспорту полягає в тому, що вона почала відбуватися не на основі міжнародних конвенцій, як було раніше, а на основі регламентів, які є актами прямої дії, що є обов'язковими для всіх суб'єктів права ЄС.

5. Одним із ключових національних документів із питань європеїзації національного транспортного законодавства є Національна транспортна стратегія України на період до 2030 р., схвалена Кабінетом Міністрів України. Ця стратегія передбачає два напрямки виконання зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію: (1) адаптація національного законодавства до законодавства ЄС, зокрема з метою лібералізації та взаємного доступу на ринки транспортних послуг; (2) взаємне підтвердження виконання зобов'язань у сфері торговельного мореплавства і внутрішнього водного транспорту, що впливають з інших міжнародних договорів.

6. Україною ратифіковано чималу кількість міжнародних договорів, конвенцій, угод із питань торговельного мореплавства, які можна поділити на декілька основних сфер. По-перше, це міжнародно-правові акти з питань безпеки мореплавства (Міжнародна Конвенція з охорони людського життя на морі, 1974 р., Міжнародна конвенція про пошук і рятування на морі, 1979 р., Конвенція про боротьбу з незаконними актами проти безпеки морського судноплавства, 1988 р., Міжнародний Кодекс по Управлінню Безпекою). По-друге, це міжнародно-правове регулювання питань сприяння міжнародному судноплавству, яке представлено Конвенцією по полегшенню формальностей в міжнародному морському судноплавстві 1965 р. По-третє, це міжнародно-правове

регулювання питань морських перевезень пасажирів, якого засновано на Афінійській конвенції про перевезення морем пасажирів та їх багажу 1974 р. Реалізація норм вищевказаних конвенцій є обов'язком держави та її публічної адміністрації у сфері торговельного мореплавства. Органи публічного адміністрування є суб'єктами адміністрування, відповідального за застосування міжнародних норм в регулюванні діяльності недержавних акторів, що являє собою правовий режим, заснований на міжнародних договорах, які регулюють відносини у сфері міжнародних морських перевезень через забезпечення відповідності або імплементацію державами-учасницями міжнародних норм. До відповідних суб'єктів публічного адміністрування, зокрема, належать Міністерство інфраструктури України та Державна служба морського та річкового транспорту України (Морська адміністрація).

8. Адміністративно-правове регулювання морських перевезень пасажирів має характерну властивість обмежувати застосування іноземного права. Таким видом обмеження є публічний порядок. Враховуючи, що відносини між учасниками морських перевезень пасажирів підлягають договірному регулюванню з точки зору публічного права, автономія волі сторін відповідних угод обмежується нормами публічного права. Межі обмеження автономії волі є пов'язаними з інститутами публічного порядку та імперативних норм. Обране сторонами право не має застосовуватися, якщо його застосування призведе до наслідків, несумісних з українським правопорядком, тобто публічним порядком. Зокрема, застереження про публічний порядок визначено у ст. 12 Закону України «Про міжнародне приватне право». Стаття регламентує, що норма права іноземної держави не застосовується у випадках, якщо її застосування призводить до наслідків, явно несумісних з основами правопорядку, тобто публічним порядком України. Застереження про публічний порядок є загальновизнаним інститутом міжнародного права. Воно відіграє важливу роль у механізмі регулювання договірних відносин між приватними суб'єктами і є проявом суверенного характеру державної влади у межах її функціонування. Ще одним важливим імперативним обмеженням, що застосовується до міжнародних морських перевезень, є міжнародний публічний порядок. Такий правопорядок має транскордонний характер, метою якого є захист певних міжнародних цінностей, що є дуже важливим для безпеки судноплавної галузі від загроз, що випливають із піратства і тероризму.

10. Крім того, адміністративно-правовим статусом наділено і недержавні суб'єкти відносин у сфері морських пасажирських перевезень. Їх правосуб'єктність у цьому аспекті визначається Кодексом торговельного мореплавства України.

Відповідно до виокремленої класифікації суб'єктів правовідносин у сфері морського перевезення, які перебувають на судні, перший вид – це фізичні особи, які є членами екіпажу, що беруть участь в експлуатації цього судна. До другого виду належать пасажирів, або учасники круїзу, тобто особи, які не є членами екіпажу.

Адміністративно-правові обов'язки пасажирів регламентовано ч. 2 ст. 190 КТМ України, відповідно до якої пасажир несе відповідальність за дотримання паспортних, візових, митних, санітарних норм і правил. Відповідно до ст. 192 КТМ України для належного виконання договору морського перевезення пасажирів законодавець покладає на перевізника обов'язок (який кореспондується капітанові відповідного судна) забезпечити судно усім необхідним, укомплектувати екіпажем, а також привести судно до стану, придатного для плавання і безпечного перевезення пасажирів, і підтримувати судно в такому стані протягом усього часу морського перевезення пасажирів, тобто судно має відповідати вимогам безпеки мореплавства. Основним засобом регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання, що здійснюють перевезення пасажирів та вантажів, є ліцензування.

Окремо слід відзначити адміністративно-правовий статус капітана судна, який несе виключну відповідальність за безпечність судна, його пасажирів, вантажу, екіпажу, а також за охорону навколишнього природного середовища від забруднення із судна.

Капітан судна має комплекс прав і обов'язків, пов'язаних з керівництвом екіпажем і здійсненню адміністративних повноважень; наділений законодавством особливими правами стосовно осіб та майна, що знаходяться на судні, здійснює певні функції, які є притаманними лише державним органам, незважаючи на те, що юридично він є тільки найманним працівником судновласника.

11. Таким чином, адміністративно-правове регулювання морських перевезень пасажирів являє собою цілеспрямований вплив правових норм, прийнятих державою, і є відповідним адміністративним засобом забезпечення прав та законних інтересів фізичних, юридичних осіб та держави у відносинах у сфері морських пасажирських перевезень, які містять публічні елементи, з метою підпорядкування їх юридично встановленому правопорядку, тобто правовому режимові, якого повинні дотримуватися усі суб'єкти морських пасажирських перевезень.

12. Окремо слід відзначити такий напрямок публічного адміністрування, як реалізація державної політики та стратегічне планування у сфері розвитку морських перевезень пасажирів. Можна виокремити декілька програмних нормативно-правових актів, які визначають засади державної політики у цій сфері.

Морська доктрина України передбачає розвиток круїзного судноплавства, враховуючи розвиток інфраструктури круїзного та яхтового туризму, оновлення круїзних суден, налагодження ефективної співпраці з державами чорноморського регіону з питань розвитку круїзного судноплавства, зокрема, розроблення Україною в ініціативному порядку міжнародної угоди щодо пасажирського судноплавства у Чорному морі та подання її на розгляд Організації Чорноморського економічного співробітництва, формування інтегрованих туристичних продуктів, орієнтованих на використання внутрішніх водних шляхів і комбінованих (ріка – море) круїзних маршрутів, створення умов для власного виробництва круїзних суден та імпорту таких суден, розвиток транспортної інфраструктури та інфраструктури для яхтового туризму у круїзних портових містах, підтримка вітчизняних туроператорів, що працюють у сфері круїзного та яхтового туризму, стимулювання діяльності туроператорів із створення нового туристичного продукту, організація активної інформаційної кампанії щодо представлення туристичного потенціалу приморських регіонів, розроблення нових круїзів з використанням внутрішніх водних шляхів (рр. Дунай, Дніпро, Південний Буг).

Стратегія розвитку морських портів України на період до 2038 р. має на меті забезпечення безпеки мореплавства, життя і здоров'я людей та господарської діяльності, що провадиться в морському порту, безпечної експлуатації об'єктів портової інфраструктури, забезпечення здійснення нагляду (контролю) за безпекою на морському транспорті. Основними завданнями Стратегії є: удосконалення процедури оформлення вантажів, транспортних засобів та перевезення пасажирів; укладення міждержавних договорів щодо пошуку і рятування на морі; придбання та оновлення аварійно-рятувальних засобів; забезпечення ефективного функціонування та розвитку систем технічного та інформаційного забезпечення безпеки судноплавства.

Національна транспортна стратегія України на період до 2030 р. визначає основні напрями покращання якості надання транспортних послуг, передбачає наближення рівня їх надання та розвитку інфраструктури до європейських стандартів, підвищення рівня безпеки та зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище, реагує на необхідність поліпшення системи управління, проведення адміністративної реформи та децентралізації повноважень центральних органів виконавчої влади.

13. Серед стандартів законодавства ЄС у сфері морських перевезень пасажирів слід виокремити Регламент (ЄС) № 392/2009, який запроваджує систему відповідальності операторів за морські пасажирські перевезення. Регламент застосовується до всіх перевізників у міжнародних перевезеннях, враховуючи перевезення між країнами-членами ЄС, та деяких видів внутрішніх перевезень, за умови, що: (1) судно плаває під прапором держави-члена або зареєстровано в державі-члені; (2) договір перевезення

укладено в державі-члені; (3) місце вильоту або пункт призначення або обидва, відповідно до договору перевезення, знаходяться в Державі, яка є членом ЄС.

Регламент (ЄС) № 1177/2010 щодо прав пасажирів під час подорожі морським та внутрішнім водним шляхом передбачає мінімальний набір прав для пасажирів на послуги, за умови, що: порт посадки знаходиться в державі-члені; перевезення здійснюються перевізниками ЄС із порту, розташованого у третій країні, до порту, розташованого в державі-члені; круїзи, де порт посадки знаходиться в державі-члені.

Європейська Комісія уклала міжнародну угоду в рамках Міжнародної морської організації (ІМО) про встановлення більш жорстких правил безпеки пасажирських суден.

Крім того, важливе значення мають: Директива 2009/45/ЄС щодо технічних вимог до пасажирських суден на внутрішніх рейсах; Директива 98/41/ЄС про реєстрацію осіб на борту, яка вводить вимогу реєструвати дані пасажирів у цифровому вигляді, використовуючи гармонізовані адміністративні процедури (єдине вікно, встановлене Директивою 2010/65/ЄС) для полегшення пошуку і проведення рятувальних операцій у разі надзвичайних ситуацій; Директива 1999/35/ЄС про обстеження на пасажирських поромках та швидкісних суднах при регулярному обслуговуванні, що забезпечує збереження рівня безпеки при одночасному зменшенні адміністративного навантаження на судновласників та раціоналізації заходів з інспекції органів держав-членів.

Важливе значення для планування розвитку морських пасажирських перевезень має Директива 2014/89/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про встановлення рамок морського просторового планування», яка визначає, що круїзна індустрія є основним компонентом прибережного та морського туризму.

14. Окремо слід відзначити роль міжнародних неурядових організацій у сфері круїзного туризму. До таких організацій, зокрема, належать Міжнародна асоціація круїзних ліній (CLIA), європейські регіональні організації: Європейська круїзна рада (ЕСС), Cruise Europe, MedCruise, Euroyards. Такі організації приймають внутрішні правила для учасників, видають рекомендації, поширюють найкращі практики, будучи недержавними суб'єктами нормотворення у сфері круїзного судноплавства. Відповідні правила, зокрема, охоплюють такі питання, як: морська безпека (ЕСС), стандарти якості портів (Cruise Europe), взаємодія між суб'єктами круїзної галузі (MedCruise), політика щодо будівництва суден (Euroyards) тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у фахових періодичних виданнях

1. Іванова Д.А. The application of «public order» in International Private Law. The Ukrainian experience. *Митна справа*. 2014. № 6 (96). С. 86–92.
2. Іванова Д.А. The peculiarities of legal regulation of international tourist's relations in the conditions of the European integration in Ukraine. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 5.
3. Іванова Д.А. About a determination of the concept «nautical tourism». *Lex Portus*. 2017. № 3. С. 135–142.
4. Іванова Д.А. The modern marine tourism service: features of the providing process. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. Вип. 78. С. 60–67.
5. Іванова Д.А. International shipping: conflict – legal regulation. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018. № 31. С. 157–159.

Статті в зарубіжних наукових журналах

1. Іванова Д.А. Tendencies of the development of cruise shipping on the Black Sea region. *Jurnalul Juridicnational: teorie și practică*. 2017. № 6. С. 153–156.

Інші публікації

1. Іванова Д.А. Обмеження вибору права: застереження про публічний порядок та імперативні норми (європейський та вітчизняний досвід). Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку України: матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 15–16 трав. 2015 р.). Т. 1. Одеса: Нац. ун-т «Одеська юрид. академія», 2015. С. 507–509.
2. Іванова Д.А. Normative – legal regulation of the cruising in the conditions of the European integration in Ukraine. Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку держави та права в умовах євроінтеграції: матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 20 трав. 2016 р.). Т. 1. Одеса: Нац. ун-т. «Одеська юрид. академія», 2016.
3. Іванова Д.А. Tourism: prospective and priority directions of its development in the conditions of the European integration in Ukraine: матеріали Міжнар. наук. конф. з права «Юридична наука в ХХІ столітті: перспективні та пріоритетні напрями досліджень», (м. Запоріжжя, 12–13 трав. 2017 р.). Юрид. фак-т. Запорізьк. Нац. ун-ту. 2017. С. 156–158.
4. Іванова Д.А. Differentiation of sea cruise agreement and sea transportation agreement of a tourist: матеріали Міжнар. наук. конф. з права «Юридична наука в ХХІ столітті: перспективні та пріоритетні напрями досліджень» (м. Запоріжжя, 27–28 жовт. 2017 р.). Юрид. фак-т Запорізьк. нац. ун-ту. 2017. С. 102–104.
5. Іванова Д.А. Theoretical opinions on a concept «cruise»: матеріали Всеукр. наук. конф. студ. та аспір. «Верховенство права очима правників-початківців» (м. Одеса, 18 листоп. 2017 р.).
6. Іванова Д.А. Some aspects about conflict-legal regulation of international shipping: Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку держави та права в умовах євроінтеграції: матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 18 трав. 2018 р.). Т. 1. Одеса: Нац. ун-т «Одеська юрид. академія», 2018.

АНОТАЦІЯ

Іванова Д.А. Адміністративно-правове регулювання міжнародних морських перевезень пасажирів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право (081 – Право). – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2020.

Дисертація є першим в українській правовій науці дослідженням, в якому охарактеризовано природу та особливості адміністративно-правового регулювання міжнародних морських перевезень пасажирів, як напрямку діяльності публічної адміністрації щодо реалізації міжнародних зобов'язань держави у сфері торговельного мореплавства та реалізації державної морської політики України.

Обґрунтовано необхідність розгляду міжнародного морського перевезення пасажирів як об'єкта адміністративно-правового регулювання, що обумовлюється специфікою прав та обов'язків держави порту та держави прапора, визначених міжнародними договорами, а також цілями та завданнями реалізації національної морської політики. Визначено публічно-правові елементи адміністративно-правового регулювання морських перевезень пасажирів. Доведено, що правовий режим, який регулює міжнародні морські перевезення пасажирів, реалізується українськими суб'єктами владних повноважень і визначає зміст та завдання публічного адміністрування сфери морських перевезень пасажирів. Запропоновано визначення адміністративно-правового регулювання морських перевезень пасажирів як сукупності адміністративно-правових норм, спрямованих на забезпечення прав та законних інтересів фізичних,

юридичних осіб та держави у відносинах у сфері морських перевезень пасажирів, які у сукупності формують адміністративно-правовий режим, що регламентує діяльність суб'єктів морських перевезень пасажирів.

Визначено адміністративно-правові заходи щодо сприяння розвитку морського туризму. Відзначено роль міжнародних неурядових організацій у формуванні норм м'якого права (стандартів, рекомендацій, найкращих практик), що визначають діяльність у сфері морського туризму.

Ключові слова: міжнародне морське перевезення пасажирів, публічне адміністрування, контрольна процедура, забезпечення безпеки морських перевезень пасажирів, правовий режим морських перевезень пасажирів, морський туризм.

АННОТАЦІЯ

Иванова Д.А. Административно-правовое регулирование международных морских перевозок пассажиров. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право, информационное право (081 – право). – Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесса, 2020.

Диссертация является первым в украинской правовой науке исследованием, в котором охарактеризованы природа и особенности административно-правового регулирования международных морских перевозок пассажиров как направление деятельности публичной администрации по реализации международных обязательств государства в сфере торгового мореплавания и реализации государственной морской политики Украины.

В работе обоснована необходимость рассмотрения международной морской перевозки пассажиров как объекта административно-правового регулирования, обуславливаемого спецификой прав и обязанностей государства порта и государства флага, определенная международными договорами, а также целями и задачами реализации национальной морской политики. Выявлены публично-правовые элементы административно-правового регулирования морских перевозок пассажиров. Определено, что категория публичного порядка является основой административно-правового регулирования морских перевозок пассажиров в содействии реализации государственной морской политики и обеспечения безопасности, защите государственного суверенитета во внутренних морских водах, территориальном море, воздушном пространстве над ними, на морском дне и в недрах в их пределах, защите суверенных прав и юрисдикции Украины в ее исключительной (морской) экономической зоне, а также в стратегически важных для государства районах моря, защите национальных интересов в Мировом океане и охране человеческой жизни на море и спасении людей, имущества и судов. Обращено внимание на то, что государство косвенно осуществляет охрану и защиту частных интересов, а именно защиту прав человека и гражданина, устанавливая нормы, направленные на поддержание публичного порядка и обеспечивает их реализацию возможностью применения государственного принуждения.

Доказано, что правовой режим, регулирующий международные морские перевозки пассажиров, реализуется украинскими субъектами властных полномочий и определяет содержание и задачи публичного администрирования сферы морских перевозок пассажиров. Предложено определение административно-правового регулирования морских перевозок пассажиров как совокупности административно-правовых норм, направленных на обеспечение прав и законных интересов физических, юридических лиц и государства в отношениях в сфере морских перевозок пассажиров, которые в совокупности

формируют административно-правовой режим, регламентирующий деятельность субъектов морских перевозок пассажиров.

Выяснено, что административно-правовое регулирование морских перевозок пассажиров охватывает такую публично-правовую составляющую, как контроль сферы обеспечения безопасности морских перевозок пассажиров. Сделан вывод, что контрольные процедуры в сфере обеспечения безопасности морских перевозок пассажиров направлены на предотвращение возможных правонарушений, что способствует установлению публичного порядка на водных путях Украины.

Проанализировано национальное административно-правовое обеспечение контроля за безопасностью морских перевозок пассажиров. Доказано, что контроль за безопасностью морских перевозок пассажиров направлен на противодействие угрозам в отношении человека, государства и является компонентом национальной безопасности Украины.

Определены административно-правовые меры по содействию развитию морского туризма. Отмечена роль международных неправительственных организаций в формировании норм мягкого права (стандартов, рекомендаций, лучших практик), определяющих деятельность в сфере морского туризма.

Ключевые слова: международная морская перевозка пассажиров, публичное администрирование, контрольная процедура, обеспечение безопасности морских перевозок пассажиров, правовой режим морских перевозок пассажиров, морской туризм.

SUMMARY

Ivanova D.A. Administratively-legal regulation of international passengers` sea shipping. – Manuscript.

Thesis for the degree of Candidate of Law in specialty 12.00.07 – administrative law and process; finance law; information law (081 – Law). – National University «Odessa Law Academy», Odessa, 2020.

The thesis is the first scientific research in the Ukrainian legal science, which characterizes the nature and the features of the administratively-legal regulation of an international passengers` sea shipping as a direction of public administration to implement the international obligations in the sphere of merchant shipping and the state maritime policy of Ukraine.

The need to consider an international passengers` sea shipping as an object of the administratively-legal regulation, determined by the specificity of the rights and the obligations of a port State and a flag State, as determined by the international treaties, as well as the goals and the objectives of implementation of the national maritime policy, is justified. The public legal elements of the administratively-legal regulation of passengers` sea shipping have been defined.

It has been proved that the legal regime, which regulates an international passengers` sea shipping, is implemented by the Ukrainian subjects of power and determines the content and the tasks of public administration of the sphere of passengers` sea shipping. It is proposed to define the administratively-legal regulation of passengers` sea shipping as a set of administratively-legal norms, aimed at ensuring the rights and the legitimate interests of individuals, legal entities and a state in relations in the sphere of passengers` sea shipping, which together form the administratively-legal regime, which regulates the activities of subjects of passengers` sea shipping.

The administratively-legal measures to promote the development of maritime tourism have been defined. The role of the international non-governmental organizations in the formation of soft law norms (the standards, the recommendations, the best practices), which regulates activities in the sphere of maritime tourism was noted.

Key words: an international passengers` sea shipping, public administration, control procedure, ensuring safety of passengers` sea shipping, legal regime of passengers` sea shipping, maritime tourism.